

de Stelling

OPENBARE BASISCHOOL MAKKINGA

Aanbod: Actief burgerschap en sociale integratie 2022

OBS de Stelling

Oosterhuisweg 7

8423 TG Makkinga

telefoon: 0516-441439

website: www.obsdestelling.nl

e-mail: directie.destelling@comprix.nl

Inhoud

Voorwoord	2
Visie	3
Algemeen	3
Visie op burgerschap	3
Landelijk curriculum	4
Leerdoelen	5
Bouwstenen burgerschap	5
Aanbod OSB de Stelling per bouwsteen	6
Bouwsteen 1: Vrijheid en gelijkheid	6
Bouwsteen 2: Macht en inspraak	8
Bouwsteen 3: Democratische cultuur	10
Bouwsteen 4: Identiteit	12
Bouwsteen 5: Diversiteit	14
Bouwsteen 6: Solidariteit	16
Bouwsteen 7: Digitaal samenleven	18
Bouwsteen 8: Duurzaamheid	20
Overige aanbod OBS de Stelling	21
Gouden Weken	21
Onderwijsinhoud	22
Aanpak	22
Schoolklimaat	23
Resultaten	23
Professionalisering	25
Kwaliteitszorg	25
Verbinding	25
Bibliografie	26
Bijlagen	27
1. Kerndoelen Burgerschap	27
2. Bouwstenen	31
3. Bijlage 3 Blink Wereld en burgerschap	31
4. Bijlage 4 Kanjertraining-analyse-burgerschapsvorming	31
5. Bijlage 5 VVN doorlopende leerlijn	31
6. Bijlage 6 Quicksan burgerschap	31

Voorwoord

Met de inwerkingtreding van de wet ter verduidelijking van de burgerschapsopdracht op 1 augustus 2021, zijn scholen verplicht om een doelgericht en samenhangend aanbod te formuleren voor burgerschap. In dit beleidsdocument is te lezen hoe het team van OBS de Stelling daar invulling aan geeft.

Wat houdt actief burgerschap en sociale integratie in?

- ✓ Actief burgerschap verwijst naar de bereidheid en het vermogen deel uit te maken van een gemeenschap, het vermogen deel uit te maken van een gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren.
- ✓ Sociale integratie is de deelname van burgers (ongeacht hun etnische of culturele achtergrond) aan de samenleving, in de vorm van sociale participatie, deelname aan de maatschappij en haar instituties en bekendheid.

Bij *Stichting Comprix* zijn de bestuurlijke burgerschapsopdracht, de wettelijke vereisten en de wijze waarop burgerschap in het toezichtskader is verwoord in te zien.

In dit document beschrijven wij hoe wij op onze school invulling geven aan burgerschap. Dit doen wij aan de hand van 9 ijkpunten.

Deze ijkpunten zijn:

1. Visie
2. Leerdoelen
3. Onderwijsinhoud
4. Aanpak
5. Schoolklimaat
6. Resultaten
7. Professionalisering
8. Kwaliteitszorg
9. Verbinding

Waarom deze ijkpunten?

Door inhoud te geven aan deze ijkpunten geven we antwoord op deze twee vragen:

1. Wat is goed burgerschapsonderwijs?
2. En wat zijn de bouwstenen die we nodig hebben om dat te bereiken?

En stellen we vast wat het burgerschapsonderwijs op onze school kenmerkt.

Visie

Algemeen

OBS de Stelling is een middelgrote openbare dorpsschool waarbij iedereen betrokken is en waar gewerkt wordt in een veilige, geborgen leer- en werkomgeving. Als enige school in het dorp Makkinga functioneren we als een dorpsschool. De school neemt in het dorpsleven een centrale plaats in en moet de levensvatbaarheid van het dorp vergroten. We streven ernaar dat alle kinderen, vanaf 4 jaar onze school bezoeken, ongeacht levensvisie of levensovertuiging.

Het uitgangspunt van onze school is dat alle kinderen en ouders zich er thuis moeten voelen.

Er wordt aandacht besteed aan zaken als: respect, tolerantie, acceptatie, solidariteit, vrijheid en verantwoordelijkheid. Dit betekent dat de school open staat voor iedereen met respect voor ieders culturele en levensbeschouwelijke achtergrond.

Ons onderwijs is modern en sluit aan bij de behoeften van onze leerlingen. Als basisschool willen we niet alleen maar een goede basis leggen voor het voortgezet onderwijs, maar ook vanaf het begin werken aan de vorming van jonge mensen met een bewustzijn voor regels, waarden, normen en samenwerking. Het uitgangspunt in ons onderwijs is de directe belevingswereld van de kinderen met een open venster op de gehele samenleving. Mensen die stevig in de wereld staan, met een goed gevoel van eigenwaarde, die respectvol en eerlijk met elkaar omgaan en op die manier een steentje bij kunnen dragen aan onze maatschappij. Die bovendien begrijpen hoe de Nederlandse rechtstaat werkt en wat er van hen verwacht wordt om in zo'n rechtstaat goed te kunnen functioneren.

Visie op burgerschap

Burgerschapsonderwijs gaat over de ontwikkeling van leerlingen tot democratische burgers. Zij krijgen daarvoor kennis en vaardigheden aangeboden, ze worden gestimuleerd eigen opvattingen te ontwikkelen en een democratische houding te vormen. De kern wordt gevormd door democratie en diversiteit, afgeleid van de wettelijke opdracht.

Bij burgerschapsonderwijs staan drie basiswaarden centraal die van belang zijn in de democratische, pluriforme samenleving: vrijheid, gelijkheid en solidariteit. Ook leren de leerlingen over historische contexten waar de drie basiswaarden, maar ook democratie en de democratische rechtsstaat uit zijn voortgekomen.

Voor leerlingen is de school een oefenplaats voor democratie en het omgaan met diversiteit. Leerlingen leren hoe ze actief kunnen meedoen in een democratische cultuur. Ze leren over besluitvormingsprocessen en de invloed die zij hierop kunnen uitoefenen – passend bij hun situatie en mogelijkheden. Burgerschapsonderwijs daagt leerlingen ook uit om verbanden te leggen tussen hun eigen leefwerelden en grotere (mondiale) maatschappelijke vraagstukken. Het gaat om globalisering, duurzaamheid en technologie. Leerlingen leren kritisch na te denken en te reflecteren op complexe, vaak ethisch geladen vraagstukken. Door het ontdekken van mogelijkheden om zelf iets te doen aan deze vraagstukken, ontwikkelen leerlingen een actieve houding. Zij leren op een respectvolle manier in gesprek te gaan met anderen en elkaars standpunten te bevragen. Zo ontwikkelen zij hun eigen opvattingen.

Landelijk curriculum

Het is de eerste keer dat een landelijk curriculum voor burgerschapsonderwijs is uitgewerkt. Een gemeenschappelijke taal en de samenhang met andere leergebieden heeft het leergebied concreter gemaakt voor alle niveaus in het primair en voortgezet onderwijs. Hiermee is burgerschapsonderwijs eenvoudig in alle schooltypes te herkennen en te integreren en ontstaat er een doorlopende leerlijn. Er zijn tien bouwstenen beschreven: vrijheid en gelijkheid, macht en inspraak, democratische cultuur, identiteit, diversiteit, solidariteit, digitaal samenleven, duurzaamheid, globalisering en technologisch burgerschap. Daarbij is het uitgangspunt dat scholen richting wordt gegeven met voldoende ruimte voor een eigen invulling.

Wij kennen de vereisten zoals die in: Artikel 5, derde lid van de WPO aan burgerschapsonderwijs worden gesteld;

- Het nadrukkelijk en expliciet bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat (wetsartikel a).
- Het beschrijven hoe ze met hun leerlingen werken aan de sociale en maatschappelijke competenties die nodig zijn om te functioneren in een pluriforme democratische samenleving (wetsartikel b).
- Het borgen van aandacht voor en kennis van soorten van diversiteit op het niveau van groepen en individuen en het bevorderen van de acceptatie daarvan (wetsartikel c).
- Het vormgeven van de school als oefenplaats voor democratisch burgerschap (wetsartikel d).

Ten slotte sluit ons burgerschapsonderwijs aan op het Onderzoekskader van de inspectie bij OP1 Aanbod en VS2 Schoolklimaat;

OP1 Aanbod

Het aanbod draagt bij aan het bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat en aan het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die leerlingen in staat stellen deel uit te maken en bij te dragen aan de pluriforme, democratische samenleving.

VS2 Schoolklimaat

De school bereidt de leerlingen voor op het leven in de maatschappij. Zij creëert daarvoor een oefenplaats die leerlingen ondersteunt bij het ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties. In de school doen leerlingen ervaring op met de omgang met de basiswaarden van de democratische rechtsstaat en de pluriforme samenleving.

Leerdoelen

Richtinggevend voor de onderwijspraktijk zijn de huidige kerndoelen po die in 2006 tot stand zijn gekomen. Zij vormen de wettelijke kaders voor de onderwijsinhoud en laten op hoofdlijnen zien wat belangrijk is om leerlingen mee te geven. De kerndoelen zijn heel globaal omschreven. De wetgever geeft scholen zo de mogelijkheid om zelf invulling te geven aan de inhoud van hun onderwijs.

Burgerschap kent geen eigen kerndoelen. Hoewel de kerndoelen in hun huidige versie in hetzelfde jaar tot stand zijn gekomen als de oude burgerschapsopdracht, zijn er tot op heden geen aparte kerndoelen voor burgerschap geformuleerd (Visser, 2018). Wel zijn er kerndoelen uit verwante leergebieden die een relatie hebben met burgerschap. Scholen kunnen die kerndoelen gebruiken als wettelijke inhoudelijke basis om burgerschapsdoelen op te stellen. Als de huidige kerndoelen geactualiseerd worden, zullen er ook kerndoelen ontwikkeld worden voor het leergebied burgerschap. Tot die tijd moeten we het doen met de kerndoelen uit 2006.

Primair onderwijs

Voor primair onderwijs zijn de kerndoelen die het meest zijn verbonden met burgerschap te vinden in het leergebied Oriëntatie op jezelf en de wereld (OJW). Sommige kerndoelen zijn direct en concreet aanwijsbaar te verbinden aan bepaalde burgerschapsaspecten, andere kerndoelen zijn meer op afstand verwant aan burgerschap. Buiten OJW zijn er kerndoelen met vaardigheden die belangrijk zijn voor deelname aan de pluriforme democratische samenleving. Deze zijn te vinden in het leergebied Nederlands (NL). (van der Laan, Kampman, & Gelinck, 2021)

In bijlage 1 is een overzicht van deze kerndoelen opgenomen.

Bouwstenen burgerschap

De laatste jaren was er veel aandacht voor het ontwikkelen van burgerschapsonderwijs. Het programma curriculum.nu heeft een visie en elf bouwstenen ontwikkeld voor dit leergebied.

De bouwstenen hebben geen wettelijke status, maar vormen een goede basis om binnen de school aan de slag te gaan met het burgerschapsonderwijs. Deze bouwstenen zijn verdeeld in een kern democratie (bouwsteen 1-3), een kern diversiteit (bouwsteen 4-6) en een aparte bouwsteen (bouwsteen 7) over burgerschapsvaardigheden in een digitale samenleving.

In bijlage 2 is een overzicht van de bouwstenen opgenomen.

De bouwstenen zijn uitgewerkt naar de onderbouw en de bovenbouw van het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Het gaat niet alleen over kennis ("leerlingen leren over de basiswaarden"), maar ook over vaardigheden ("hoe ze kunnen opkomen voor de rechten en belangen van zichzelf en anderen" of "de eigen mening bijstellen op basis van nieuwe inzichten"). De volledige uitwerking van de zeven bouwstenen is te vinden op burgerschap.slo.nl.

Aanbod OSB de Stelling per bouwsteen

In dit hoofdstuk kunt u lezen hoe de leerdoelen van Burgerschap per bouwsteen zijn verwerkt in ons aanbod.

Bouwsteen 1: Vrijheid en gelijkheid

Relevantie:

Een democratische rechtsstaat maakt een vrije, diverse samenleving mogelijk. Om te functioneren in een democratische rechtsstaat is het wezenlijk dat leerlingen kennis verwerven van en betekenis geven aan de basiswaarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit.

Inhoud:

Leerlingen groeien op in en door een democratische cultuur waarin zij vrij zijn om fundamenteel met elkaar van mening te verschillen. Leerlingen leren over en van ervaringen met de basiswaarden die ten grondslag liggen aan de democratische rechtsstaat, zoals deze staan in het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind. Ook leren zij van ervaringen met de rechten en plichten die hieruit voortvloeien. Over de basiswaarden van de democratische rechtsstaat en hun verhouding tot elkaar is debat. Daarbij kunnen grondrechten met elkaar botsen. Ook over het functioneren van de democratie en de rechtsstaat bestaat verschil van mening.

Onderbouw (1 t/m 4)	Aanbod OBS de Stelling:
Onderbouwleerlingen ervaren dat er in de omgang tussen mensen regels en afspraken bestaan over hoe met elkaar en met spullen om te gaan. Ze ontwikkelen inzicht in het belang van regels en afspraken om op een prettige manier samen te zijn. Daarbij is de eigen vrijheid begrensd door de vrijheid van de ander: iedereen heeft dezelfde rechten. Leerlingen leren: • het belang van regels in de klas en op school voor spelen en samenwerken; • leefregels en afspraken thuis en in de omgeving te benoemen en te vergelijken; • dat zij vrijheid hebben in het maken van keuzes, rekening houdend met de keuzes van medeleerlingen en de geldende afspraken in de klas; • dat iedereen rechten en plichten heeft.	• Kanjertraining • School- en groepsregels • Taken klassendienst
Bovenbouw (5 t/m 8)	
In de PO-bovenbouw ervaren leerlingen dat de regels en afspraken in de directe leefomgeving van bijvoorbeeld de klas- en thuissituatie kunnen verschillen. Eveneens ontwikkelen leerlingen het inzicht dat ook in de bredere samenleving regels en afspraken gelden. Ze kunnen dit inzicht in verband brengen met de democratische rechtsstaat. Door oefening ontwikkelen leerlingen inzicht in de basiswaarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit en mogelijke spanning tussen deze basiswaarden. Zij leren dat de rechten die zij hebben voortkomen uit grondrechten, mensenrechten en kinderrechten. Zij leren tevens dat deze rechten niet voor iedereen in de wereld gewaarborgd zijn en gerespecteerd worden.	• Kanjertraining • Blink Wereld • Leerlingenraad • Jeugdjournaal • Nieuwsbegrip • Prinsjesdag • HVO/GVO • School- en groepsregels • Taken klassendienst

Leerlingen leren:

- over de basiswaarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit van de democratische rechtsstaat;
- over grondrechten, mensenrechten en kinderrechten en het belang ervan; dat iedereen gelijke rechten heeft die universeel zijn en onlosmakelijk met elkaar verbonden;
- dat de rechtsstaat kaders biedt voor rechten en vrijheden en bescherming tegen willekeur en machtsmisbruik;
- over de waarborging van en het respect voor die rechten hier en daar;
- over het belang van regels en afspraken thuis en op school en deze te vergelijken met die in de publieke ruimte;
- waarom zij vrijheid hebben in het maken van keuzes, rekening houdend met de keuzes van medeleerlingen en de geldende afspraken in de klas en omgeving;
- hoe de basiswaarden tot uiting komen of kunnen komen in de eigen klas- en schoolcontext en in de omgeving.

Bouwsteen 2: Macht en inspraak

Relevantie:

De democratische rechtsstaat is een manier om macht te verdelen, burgers een stem te geven en hen te beschermen tegen willekeur en machtsmisbruik. Om bij te kunnen dragen aan de instandhouding van een democratische cultuur is het van belang om inzicht te hebben in de wording, werking en betekenis van de democratische rechtsstaat en in machtsvraagstukken.

Inhoud: Leerlingen leren over historische contexten waar democratie, de democratische rechtsstaat en de drie basiswaarden uit zijn voortgekomen. Ze onderzoeken verschillende visies op vrijheid, gelijkheid en solidariteit. Ze vergelijken verschillende bestuursvormen die er waren, zijn en denkbaar zijn met onze huidige democratische rechtsstaat.

Leerlingen leren over en van besluitvormingsprocessen van lokaal tot internationaal niveau en de invloed die zij hier mogelijk op kunnen uitoefenen - passend bij hun situatie en mogelijkheden. Zij leren om te gaan met invloed en macht van anderen. Ze gaan hier geïnformeerd en beargumenteerd over met elkaar in dialoog. Leerlingen leren maatschappelijke vraagstukken waarin machtsverhoudingen en besluitvormingsprocessen een rol spelen te analyseren. Ze ervaren dat zichzelf, anderen, de overheid en diverse organisaties hierin een rol en verantwoordelijkheid hebben.

Onderbouw (1 t/m 4)	Aanbod OBS de Stelling:
In de onderbouw van het PO worden leerlingen zich ervan bewust dat mensen besluiten nemen en dat er in verhoudingen sprake kan zijn van hiërarchie. In de onderbouw ligt de nadruk op het kennismaken met macht en gezag en de manier waarop dit georganiseerd is in de klas, op school, in de eigen woonomgeving en in het land. Leerlingen ervaren dat zij inspraak hebben in bepaalde besluitvormingsprocessen en weten welke consequenties er gelden wanneer zij zich niet houden aan de regels die gesteld zijn door gezaghebbenden. Leerlingen leren: • dat er regels en afspraken gelden thuis, op school en in de publieke ruimte, en welke consequenties het kan hebben als je regels overtreedt of afspraken schendt. • dat er mensen zijn benoemd of gekozen die gezag hebben of dragen op school, in de woonplaats en in het land; • dat er regels en afspraken gelden in ons land en welke rol verschillende mensen hebben bij het handhaven ervan; • het verschil tussen regels en afspraken, en de mogelijkheden en grenzen voor leerlingen om daar over mee te praten;	• Kanjertraining • School- en groepsregels Expliciet benoemen wat het verschil is tussen schoolregels en afspraken. Een schoolregel is eenzijdig, opgelegd door het team. Een afspraak is tweezijdig, tussen leerkracht(en) en leerling(en) • Taken klassendienst
Bovenbouw (5 t/m 8)	
In de bovenbouw van het PO groeit het bewustzijn over de verdeling van macht en gezag tussen mensen in verschillende rollen in de directe omgeving en de samenleving. Ze kunnen een verband leggen tussen vrijheid, gelijkheid enerzijds en anderzijds machtsverhoudingen, besluitvormingsprocessen, politieke instituties in de rechtsstaat en democratie. Leerlingen leren:	• Blink Wereld • Stilstaan bij 4/5 mei • Bezoek aan Westerbork door groep 7/8 eens per twee jaar. • Leerlingenraad • Jeugdjournaal • Nieuwsbegrip • Prinsjesdag

• over gezagsdragers en politieke instituties in Nederland, Europa en de wereld; • over de totstandkoming en handhaving van regels in Nederland en Europa; • over de werking van ons politieke bestel; • wat de buitenwerkingstelling van de rechtsstaat kan betekenen, uitgelegd aan de hand van de Duitse bezetting en de Holocaust; • over verschillende visies op vrijheid, gelijkheid en solidariteit; • over rollen van en verhoudingen tussen mensen op school, in de buurt en in het land; • manieren waarop ze besluitvormingsprocessen op vreedzame wijze kunnen beïnvloeden en hoe ze daar verantwoordelijkheid voor kunnen nemen; • over manieren om op school of in de eigen omgeving macht te organiseren en uit te oefenen.	• HVO/GVO • School- en groepsregels • Taken klassendienst
---	---

Bouwsteen 3: Democratische cultuur

Relevantie

Om een democratische cultuur te onderhouden zijn burgers nodig die mee kunnen doen en rekening kunnen houden met anderen. Leerlingen zijn burgers, nu en in wording, die op school ervaringen opdoen met het toepassen van vrijheid, gelijkheid en solidariteit in contexten die voor hen betekenisvol zijn.

Inhoud

In de veiligheid van de eigen klas en school en waar mogelijk ook daarbuiten, verkennen en oefenen leerlingen hun rol en invloed als deelnemer aan een samenleving. De school biedt leerlingen handvatten in het denken over, het omgaan met en het reflecteren op diverse waarden, overtuigingen, belangen en emoties waarmee verschillen van inzicht verbonden kunnen zijn.

Leerlingen leren hoe ze kunnen participeren in een democratische cultuur. Binnen een democratische cultuur verkennen zij vrijheid, gelijkheid en solidariteit en de spanning daartussen. Ze oefenen het voeren van dialoog, het deelnemen aan gezamenlijke besluitvormingsprocessen en het ontwikkelen van een respectvolle omgang met diversiteit en soms tegengestelde opvattingen. Daarbij gaat het er niet alleen om wat er gezegd wordt, maar ook om hoe het gezegd wordt, en welke emoties dat op kan roepen. Ook gericht vragen stellen en actief kunnen luisteren zijn hier belangrijke vaardigheden voor.

Onderbouw (1 t/m 4)	Aanbod OBS de Stelling:
In de onderbouw gaan leerlingen hun eigen gevoelens herkennen en benoemen en krijgen ze inzicht in gevoelens en emoties van anderen. Leerlingen ervaren dat zij een stem hebben en deze kunnen gebruiken. Zij ervaren dat hun stem gehoord wordt en dat hun inbreng ertoe doet bij besluitvormingsprocessen in de klas. Zij weten dat de ander ook een stem heeft en kunnen hier actief naar luisteren. Leerlingen ervaren overeenkomsten en verschillen in het gedrag van mensen. Leerlingen leren op te komen voor zichzelf en rekening te houden met de gevoelens en standpunten een ander. Leerlingen leren: • om te gaan met hun wensen en hun opvattingen en leren zich hierover uit te spreken; • de gevoelens, wensen en opvattingen van anderen te herkennen; • te accepteren dat anderen iets anders willen, maar dat dit niet tot een conflict hoeft te leiden; • hun stem te gebruiken tijdens gezamenlijke besluitvormingsprocessen; • dat de ander ook een stem en mogelijk een ander gezichtspunt heeft; leren hier naar te luisteren en vragen te stellen om meer over de ander en zijn of haar gezichtspunt te weten te komen; • conflicten in de klas op een vreedzame manier op te lossen	• Blink Wereld (groep 3/4) • Kanjertraining • Staal Taal • School- en groepsregels Expliciet benoemen wat het verschil is tussen schoolregels en afspraken. Een schoolregel is eenzijdig, opgelegd door het team. Een afspraak is tweezijdig, tussen leerkracht(en) en leerling(en) • Taken klassendienst
Bovenbouw (5 t/m 8)	
In de bovenbouw van het PO worden leerlingen zich bewust van het feit dat zij een stem hebben in kwesties die hen aangaan en leren hun mening te onderbouwen. Zij weten dat er bij besluitvormingsprocessen een opbouw is van meedenken, meepraten, meedoen en meebeslissen. Zij ontwikkelen meer begrip voor de inbreng van anderen en erkennen het belang van	• Blink Wereld • Staal Taal • Kanjertraining • Leerlingenraad • Jeugdjournaal • Nieuwsbegrip

draagvlak voor besluiten. Zij weten dat meningsverschillen emoties kunnen oproepen en kunnen leiden tot conflict. In die gevallen kunnen ze daar op een vreedzame manier mee omgaan. Leerlingen leren: • dat het meepraten over zaken die hen aangaan een (kinder)recht is; • hun mening te verwoorden en daar eenvoudige argumenten voor te geven; • in de context van de klas te proberen anderen van hun mening te overtuigen; • de mening van anderen in eigen woorden samen te vatten; • hun eigen mening bij te stellen op basis van nieuwe inzichten; • hun stem te gebruiken tijdens besluitvormingsprocessen in de klas- en schoolcontext en daarbij ruimte te maken voor de mening van alle leerlingen; • er rekening mee te houden dat hun mening of uitlatingen emoties teweeg kunnen brengen bij anderen; • dat mensen over onderwerpen verschillend kunnen denken; dat die verschillen soms wel, soms niet overbrugd kunnen worden, en soms ook tot spanningen en conflicten leiden; • conflicten in de directe omgeving op een vreedzame manier op te lossen, maar ook accepteren dat conflicten kunnen blijven bestaan.	• Prinsjesdag • HVO/GVO • School- en groepsregels • Taken klassendienst • Bezoek aan stemlokaal in Makkinga
---	---

Bouwsteen 4: Identiteit

Relevantie:

Gelijkheid voor de wet legt de basis voor gelijkwaardigheid en maakt mogelijk dat iedereen de vrijheid heeft een eigen identiteit te ontwikkelen. Die identiteit is gelaagd en omvat verschillende aspecten zoals sociaaleconomische achtergrond, levensbeschouwing, religie en cultuur, fysieke en mentale mogelijkheden, politieke- en seksuele oriëntaties en expressies van gender. Identiteit wordt bovendien gevormd binnen lokale, regionale, nationale en internationale contexten. Het is belangrijk dat leerlingen zich bewust worden van hun identiteit, waar de verschillende aspecten van die identiteit uit voortkomen en hoe het geheel aan verandering onderhevig is. Identiteit beïnvloedt de opvattingen van mensen over maatschappelijke vraagstukken en de manieren waarop ze zich de publieke ruimte manifesteren.

Inhoud:

Op school en in de ontmoeting met de ander ontwikkelen leerlingen inzicht in hun eigen identiteit en oefenen ze met verschillende rollen of identiteitsposities. Identiteit wordt onder andere gevormd in sociale contexten en door identificatie met andere mensen. Leerlingen ontwikkelen inzicht in en leren omgaan met de overeenkomsten en de verschillen tussen en binnen identiteiten. Zij onderzoeken en spreken over mogelijke spanningen tussen en binnen identiteiten, en de invloed van groepsidentiteiten op anderen en op henzelf. Leerlingen ontwikkelen hun identiteit; zij reflecteren op die ontwikkeling en toetsen hun gevoelens, overtuigingen en idealen aan die van anderen en van de samenleving, en bepalen zo ook hun plek in de publieke ruimte.

Onderbouw (1 t/m 4)	Aanbod OBS de Stelling:
In de onderbouw van het primair onderwijs verkennen leerlingen spelenderwijs wie ze zijn. Ze leren woorden te geven aan wat ze denken, voelen, willen en doen. Ze geven zichzelf een plek in de klas, op school en het gezin. Ze worden zich ervan bewust welke regels er zijn en welke cultuur bij hen thuis heerst. Leerlingen leren: • de eigen grenzen te herkennen, te benoemen en te bewaken (emotioneel, fysiek); • woorden te geven aan wat ze denken, doen, willen en willen worden; leren dat hun taal of talen deel uitmaken van wie zij zijn; • te benoemen wat ze al kunnen en wat nog niet; wat ze leuk vinden om te doen. • hun primaire emoties te herkennen, benoemen en ermee om te gaan; • over zichzelf te praten in termen van toen, nu en later, hier en daar (bijvoorbeeld: “toen was ik ... nu ben ik, later wil ik...”; “hier ben ik/ doe ik ... daar ben ik/ doe ik”); • te benoemen wat bij hen thuis belangrijke tradities, vieringen en rituelen zijn.	• Blink Wereld (groep 3/4) • Kanjertraining • Staal Taal • School- en groepsregels Expliciet benoemen wat het verschil is tussen schoolregels en afspraken. Een schoolregel is eenzijdig, opgelegd door het team. Een afspraak is tweezijdig, tussen leerkracht(en) en leerling(en) • Taken klassendienst
Bovenbouw (5 t/m 8)	
In de bovenbouw van het primair onderwijs ontwikkelen leerlingen een meer uitgesproken identiteit. De rollen van klasgenoten, de sociale omgeving, media en andere identificatiefiguren wordt groter. Ze worden zich meer van bewust van het belang achtergronden, mogelijkheden en oriëntaties bij het ontwikkelen van een identiteit. Leerlingen leren: • De eigen grenzen te herkennen, te benoemen en actief te bewaken (emotioneel, fysiek en seksueel);	• Blink Wereld • Staal Taal • Kanjertraining • Leerlingenraad • Jeugdjournaal • Nieuwsbegrip • Prinsjesdag • HVO/GVO

• te duiden wat ze denken, doen, willen en willen worden, en daar gepast naar handelen; • hun primaire en secundaire emoties te herkennen, te benoemen en hier bewust mee omgaan; • te benoemen wat ze al goed kunnen en wat ze nog beter onder de knie willen krijgen, ook in het licht van het onderwijs dat ze na de basisschool willen volgen; • uit te drukken met welke groep(en) in cultuur en samenleving ze zich verbonden voelen en welke betekenis symbolen en rituelen voor hen hebben, waaronder ook nationale symbolen; • enkele verschillende aspecten waardoor hun identiteit mede gevormd is bewust waar te nemen: gender, gezin, sociaaleconomische achtergrond, levensbeschouwing, religie en cultuur; • te reflecteren op de mate waarin hun identiteit mede gevormd is en beïnvloed wordt door leeftijdgenoten, groepsidentiteiten, (sociale) media, maar ook door persoonlijke mogelijkheden en beperkingen; • na te denken over schoonheidsidealen, gender, seksualiteit, etniciteit en (on)gelijkheid zoals die gerepresenteerd worden in/op (sociale) media, en welke invloed die beelden op hen hebben.	• School- en groepsregels • Taken klassendienst
---	--

Bouwsteen 5: Diversiteit

Relevantie:

Uitgangspunt van een democratische samenleving is dat iedereen voor de wet gelijk is. Gelijkwaardigheid en gelijke behandeling moeten worden bevorderd. De rechtsstaat vormt de grondslag voor een vrije, diverse samenleving waarin mensen met verschillende sociaaleconomische, levensbeschouwelijke, religieuze en culturele achtergronden, fysieke en mentale mogelijkheden, politieke- en seksuele oriëntaties en expressies van gender gelijkwaardig kunnen samenleven.

Inhoud:

Leerlingen ontwikkelen inzicht in overeenkomsten en verschillen in achtergronden, mogelijkheden en oriëntaties en gaan daarover in gesprek. De gelijkheid van mensen zoals vastgelegd in artikel 1 van de grondwet biedt hiervoor het kader. De school dient als oefenplaats voor het omgaan met diversiteit en inclusie. Om hier vorm aan te geven, betreft de school hier de omgeving bij. Leerlingen leren over en ontmoeten mensen met andere achtergronden, mogelijkheden en oriëntaties dan hen vertrouwd zijn. Dit biedt kansen om het empathisch vermogen te versterken.

Onderbouw (1 t/m 4)	Aanbod OBS de Stelling:
In de onderbouw van het primair onderwijs verkennen leerlingen spelenderwijs verschillende aspecten van hun identiteit in relatie tot de ander. Naarmate zij zich meer bewust worden van zichzelf, op andere plekken komen en zich gaan spiegelen aan rolmodellen nemen ze bewust of onbewust verschillen waar zoals: culturele achtergronden en fysieke kenmerken. Zij leren en begrijpen dat er overeenkomsten en verschillen zijn. Leerlingen leren: • de primaire emoties met de bijbehorende lichaamstaal van een ander te herkennen en benoemen; • de grenzen (emotioneel en fysiek) van de ander te herkennen en daar rekening mee te houden; • fysieke kenmerken van zichzelf te benoemen en te vergelijken met die van de ander; • over vriendschap en verliefdheid; • de eigen gezinssituatie en thuiscultuur of –culturen te vergelijken met die van een ander; • woorden te geven aan wat de ander doet en wil en daarin overeenkomsten en verschillen te ontdekken; • samen en/of met hulp van anderen onderlinge conflicten vreedzaam op te lossen.	• Blink Wereld (groep 3/4) • Kanjertraining
Bovenbouw (5 t/m 8)	
In de bovenbouw van het primair onderwijs leren leerlingen zich verder te verplaatsen in klasgenoten en andere mensen in hun sociale omgeving. Ze spiegelen zich aan andere rolmodellen in media en identificeren zich hiermee. Op school verdiepen ze zich in de overeenkomsten en verschillen tussen mensen die andere achtergronden, mogelijkheden en oriëntaties hebben. Leerlingen leren: • hoofdzaken over religieuze en levensbeschouwelijke stromingen en culturele tradities en gebruiken die in onze diverse samenleving een rol spelen; • over seksualiteit, verschillende seksuele oriëntaties en expressies van gender;	• Blink Wereld • Staal Taal • Kanjertraining • Leerlingenraad • Jeugdjournaal • Nieuwsbegrip • Prinsjesdag • HVO/GVO • School- en groepsregels • Taken klassendienst

• de grenzen (emotioneel, fysiek en seksueel) van anderen herkennen en daar rekening mee te houden;• de secundaire emoties van de ander te herkennen en te benoemen en te anticiperen op reacties van anderen op het eigen handelen;• uit te wisselen over wat gedeelde en verschillende waarden, overtuigingen, idealen en toekomstverwachtingen zijn;• overeenkomsten en verschillen tussen mensen te herkennen, te benoemen, en in aanzet te verklaren;• hoe groepsgedrag en (sociale) media de houdingen en het gedrag van klasgenoten mede kunnen verklaren.	

Bouwsteen 6: Solidariteit

Relevantie:

Iedereen in de samenleving heeft gelijke rechten, maar kansen zijn niet gelijk verdeeld. Dit roept de vraag op hoe iedereen een volwaardige deelnemer aan de samenleving kan zijn of worden en hoe vrijheid en solidariteit zich daarbij tot elkaar verhouden. Overheid, andere organisaties en mensen zelf organiseren solidariteit. Voor het samenleven is het belangrijk dat kinderen bewust worden van mogelijkheden en verantwoordelijkheden voor het bevorderen van rechtvaardigheid en inclusie.

Inhoud:

Leerlingen leren na te denken over maatschappelijke vraagstukken en de keuzes die daarmee samenhangen. Ook op school worden leerlingen geconfronteerd met vraagstukken als ongelijkheid, discriminatie, in- en uitsluiting. De school maakt vraagstukken rond solidariteit en rechtvaardigheid bespreekbaar. Leerlingen verkennen op welke manieren zij op kunnen komen voor henzelf en voor anderen, hoe ze invloed uit kunnen oefenen, op kunnen komen voor de rechten van de mens en het kind en bij kunnen dragen aan rechtvaardigheid en inclusie.

Onderbouw (1 t/m 4)	Aanbod OBS de Stelling:
In de onderbouw van het primair onderwijs ontdekken leerlingen dat er overeenkomsten en verschillen tussen mensen bestaan. Ze ervaren wat het is om deel uit te maken van groepen en dat overeenkomsten en verschillen binnen groepen een rol spelen. In het samen spelen ontwikkelen leerlingen te geven en te nemen, partij te kiezen en ontstaan gevoelens van empathie en solidariteit. Het besef ontstaat dat zichzelf of anderen soms ongelijkwaardig behandeld worden. Leerlingen leren: • eenvoudige taken en problemen uit te voeren of op te lossen met respect voor de afspraken die onderling gemaakt zijn; • te benoemen wat ze zelf nodig hebben; te zien wat anderen nodig hebben en wat dat betekent voor hun eigen handelen; • in concrete situaties te herkennen en te benoemen wat ze eerlijk vinden of oneerlijk, goed dan wel slecht, welke spanningen dit op kan leveren en wat dat kan betekenen voor hun handelen; • over in- en uitsluiting en pesten in de klas.	• Blink Wereld (groep 3/4) • Kanjertraining
Bovenbouw (5 t/m 8)	
In de bovenbouw gaan de ontwikkelingen uit de onderbouw door en wordt het besef van sociale verhoudingen versterkt. Leerlingen ervaren processen van in- en uitsluiting op persoonlijk niveau en zien deze processen ook terug in de samenleving. Concepten als gelijkwaardigheid en gelijke rechten en de tegenpolen daarvan zijn voor leerlingen in deze leeftijd te begrijpen. Leerlingen kunnen rekening houden met de ander en vanuit rechtvaardigheidsbesef op te (willen) komen voor anderen en anderen te helpen. Leerlingen leren: • taken uit te voeren of problemen op te lossen met respect voor de afspraken die onderling gemaakt zijn; • doelen te stellen en werkwijzen te bepalen voor werk dat je alleen of samen doet;	• Blink Wereld • Staal Taal • Kanjertraining • Leerlingenraad • Jeugdjournaal • Nieuwsbegrip • Prinsjesdag • HVO/GVO • School- en groepsregels • Taken klassendienst

• manieren om voor hun eigen belangen en die van de groep op te komen;• manieren om voor concrete anderen hier én elders op te komen: dat kind in die omstandigheid;• voorbeelden van uitsluiting, onrechtvaardigheid, discriminatie en ongelijke behandeling in de eigen omgeving en in het land te herkennen en te benoemen.• manieren om kwesties rond solidariteit op school of in de omgeving te onderzoeken, deze aan te kaarten en daar zo mogelijk gevolg aan te geven;• na te denken over de rollen die de overheid, middenveld en burgers kunnen spelen bij het bevorderen van solidariteit en rechtvaardigheid.	

Bouwsteen 7: Digitaal samenleven

Relevantie:

Digitale technologie stelt burgers in staat om directer en gemakkelijker hun stem te laten horen en invloed uit te oefenen. Tegelijkertijd mogen de gevolgen van digitale technologie niet worden onderschat. Denk daarbij aan de ongelijke toegang tot (digitale) technologie, of aan meer en minder bewuste beïnvloeding van opvattingen van mediagebruikers. Om hier mee om te gaan is mediawijsheid vereist. De burger in de digitale samenleving is zich bewust van de mogelijkheden en beperkingen van digitale informatie en vormt een kritisch oordeel over wat hem of haar aan informatie wordt aangereikt. Burgerschap is ook digitaal burgerschap met omgangsvormen die daarbij horen.

Inhoud: Media spelen van oudsher een belangrijke rol in het sociale en politieke leven. Door nieuwe mogelijkheden lezen, luisteren en kijken leerlingen niet alleen, maar schrijven en maken zij veel vaker dan in het recente verleden zelf media-inhouden. Binnen de school en in de (digitale) ontmoeting leren leerlingen deze kansen te benutten, de gevaren in te schatten en daarop te anticiperen. Ook in de digitale wereld worden leerlingen geconfronteerd met vraagstukken als privacy, waarheidsvinding, discriminatie, in- en uitsluiting en macht.

Leerlingen leren om kritisch te zijn bij het gebruik van diverse informatiebronnen en bewust om te gaan met het maken, gebruiken en delen ervan. Digitaal burgerschap is ook: meedenken en meepraten over de effecten van de onlinewereld, inclusief die op hun identiteit, op hun persoonlijke (online) leven en op de publieke sfeer. Dit vergt van leerlingen dat ze kritisch en creatief leren denken over media-inhouden, -processen en –aanbieders.

Onderbouw (1 t/m 4)	Aanbod OBS de Stelling:
In de onderbouw van het primair onderwijs beginnen leerlingen verschillende mediabronnen te gebruiken en ontdekken dat deze niet voor iedereen even toegankelijk zijn. Hiermee communiceren ze met anderen en zoeken en/of ontvangen ze informatie. Mediagebruik zal veelal spontaan en spelenderwijs plaats vinden, al dan niet op initiatief van de school. Gezien de complexiteit hiervan is de rol van volwassenen hierbij van groot belang. Leerlingen leren: • verschillende vormen van (media)boodschappen te (her)kennen; • verschillende functies, primaire doelstellingen en de reikwijdte van media te herkennen; • hun eigen mediagebruik (type, duur, frequentie) te onderzoeken; • over de invloed van mediaboodschappen op hun leefwereld.	• Blink Wereld (groep 3/4) • Kanjertraining • Staal Taal
Bovenbouw (5 t/m 8)	
In de bovenbouw van het primair onderwijs krijgen leerlingen meer inzicht in het eigen mediagebruik en ontwikkelen ze een kritische houding ten opzichte van bronnen en informatie. Het bewustzijn van de wijze waarop media invloed heeft op beeldvorming, waarheidsvinding en identiteit neemt toe. Leerlingen leren gevaren van mediagebruik te herkennen voor zichzelf en voor anderen en daarnaar te handelen: bepaalde media-uitingen vermijden of bij twijfel een volwassene inschakelen. Leerlingen leren: • dat bij digitaal communiceren ook omgangsregels gelden en kunnen deze toepassen; • hun eigen mediagebruik te onderzoeken, zich bewust te worden van de gevolgen en van de ethische aspecten hiervan;	• Blink Wereld • Staal Taal • Kanjertraining • Leerlingenraad • Jeugdjournaal • Nieuwsbegrip • Prinsjesdag • HVO/GVO • School- en groepsregels

• de betrouwbaarheid van digitale informatiebronnen te onderzoeken en de verschillen tussen betrouwbare en niet-betrouwbare informatiebronnen te benoemen; • de gevolgen van digitaal communiceren en discussiëren voor henzelf en voor anderen te onderzoeken; • over verschillende vormen van media(boodschappen), de toegang daartoe en hun invloed op hun eigen leefstijl en die van anderen; • zorg te dragen voor eigen digitale veiligheid en die van anderen.	• Taken klassendienst • Aanbod bibliotheek; mediawijsheid
--	--

Bouwsteen 8: Duurzaamheid

Relevantie:

Door een samenspel van menselijke en natuurlijke krachten verandert de leefomgeving. Dat roept vragen op omtrent duurzame ontwikkeling, hier gedefinieerd als “ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden, zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien in gevaar te brengen.” Bij vragen rond duurzaamheid spelen op alle schaalniveaus spanningen tussen verschillende waarden en belangen (‘People, Planet, Prosperity’).

Inhoud:

Leerlingen leren nadenken over de spanningen die spelen tussen verschillende waarden en belangen rond duurzaamheidsvraagstukken en over de gevolgen daarvan voor de leefomgeving, nu en later, hier en elders. Ze onderzoeken hun eigen keuzes en opvattingen en die van anderen over hoe met de leefomgeving om te gaan en wat hierbij ethisch verantwoord en duurzaam is. Daarbij onderzoeken ze ook welke krachten en machten deze keuzes beïnvloeden en bemoeilijken. Leerlingen zijn zich bewust van het effect van hun keuzes op de leefomgeving en reflecteren op de verantwoordelijkheden die daarmee verbonden zijn.

Onderbouw (1 t/m 4)	Aanbod OBS de Stelling:
In de onderbouw van het PO ontdekken leerlingen dat de leefomgeving constant in verandering is. Zij leren hierover aan de hand van voorbeelden in de eigen omgeving waarbij sprake is van een samenspel van verschillende invloeden. Zij leren in concrete situaties ook dat zij zelf invloed uit kunnen oefenen op de leefomgeving. Leerlingen leren: • duurzame keuzes en gedrag te herkennen aan voorbeelden uit de eigen omgeving;	• Blink Wereld (groep 3/4) • Kanjertraining • Staal Taal • Himmelwike • Wortels en Vleugels
Bovenbouw (5 t/m 8)	
In de bovenbouw van het po worden leerlingen zich er meer bewust van dat hun gedrag en daarbij gemaakte keuzes invloed hebben op de leefomgeving. Ook neemt het besef toe dat er in het samenspel van ecologie, economie, politiek en cultuur verschillende, ook strijdige waarden, belangen en overtuigingen bestaan die de leefomgeving beïnvloeden. Leerlingen worden uitgedaagd om kritisch na te denken over duurzaamheids-vraagstukken, hun eigen standpunten hierin en invloed hierop. Burgerschap 35 Leerlingen leren: • de betekenis van de begrippen People, Planet, Prosperity (PPP) aan de hand van voorbeelden te herkennen en te beschrijven; • welke spanningen er zijn tussen de waarden en belangen die aan People, Planet, Prosperity verbonden zijn, en de invloed van die spanningen op de leefomgeving, dichtbij en veraf, nu en later; • na te denken over de mate waarin jij samen met anderen keuze hebt in vragen rond duurzaamheid; • kritisch na te denken over hun eigen gedrag en keuzes van anderen en het effect daarvan op de leefomgeving, dichtbij en veraf, nu en later; • na te denken over mogelijke oplossingen voor duurzaamheidsvraagstukken, eventueel met gebruikmaking van de sustainable development goals (SDG) of andere duurzaamheidsdoelstellingen.	• Blink Wereld • Staal Taal • Kanjertraining • Jeugdjournaal • Nieuwsbegrip • HVO/GVO • Himmelwike • Wortels en Vleugels

Overige aanbod OBS de Stelling

Gouden Weken

Een groep, zoals een klas, vormt zich volgens een bepaald aantal fasen. Uit onderzoek is gebleken dat gedurende een schooljaar (ongeveer 6 weken een klas de vijf fasen (Kees van Overveld, 2013) in de groepsvorming doorloopt:

- *Forming (oriënteren)*:

'De kat uit de boom kijk fase'. Groepsleden onderzoeken, maken een inschatting van anderen en van zichzelf.

- *Storming (presenteren)*:

Beweging in de rangorde. Wie is een leider, wie hoort bij welke groep, etc.?

- *Norming (normeren)*:

Groepsnormen worden duidelijker.

- *Performing (presteren)*:

Er is voor bepaalde omgangsvormen gekozen. Er is een gezamenlijk doel geformuleerd. Leiders zijn duidelijk.

- *Reforming (evalueren)*:

Deze fase doorloopt niet elke groep en niet iedere groep doet er even lang over. Een duidelijk voorbeeld is eind groep 8. Er wordt een periode afgesloten, waarbij het afscheid in de nabije toekomst weer een andere dynamiek in een groep geeft.

Een leraar heeft tijdens deze eerste periode de mogelijkheid om van de groep leerlingen een positieve groep te maken (*Grip op de groep, Rene van Engelen*). Hierna zijn de rollen, normen en waarden grotendeels bepaald voor de rest van het jaar. In deze 6 weken is de invloed van de leraar van groot belang.

Onderwijsinhoud

Het curriculum zoals wij dat bij ijkpunt 2 de leerdoelen hebben vastgesteld kent een logische opbouw en een doorgaande lijn. Onderdelen uit het curriculum krijgen aandacht bij andere vakgebieden.

Leraren zijn zich hier in toenemende mate van bewust. Wij grijpen de wereld oriënterende vakken de kansen die zich voordoen om elementen uit burgerschap aan de orde te stellen. Ook is de actualiteit in onze omgeving en de wereld onderdeel van de dagelijkse groepspraktijk.

Wij hebben een goed beeld van onze schoolomgeving. Uitstapjes buiten de school zijn onderdeel van ons lesprogramma.

Zo bezoeken wij bijvoorbeeld:

- Het gemeentehuis
- Cultuurdragers zoals musea of de bibliotheek
- Zijn externe sprekers onderdeel van ons curriculum
- Werken we met een leerlingenraad aan democratische principes.
- Participeren wij in Veerkieker en verbinden wij streektaal aan cultuuronderwijs. Op deze wijze versterken wij het zelfbewustzijn van onze leerlingen.

Aanpak

Voor ons burgerschapsonderwijs zetten wij de volgende methodes is:

Kanjertraining

Blink Wereld

Nieuwsbegrip

Staal taal

Veilig verkeer Nederland (verkeer)

HVO/GVO

Wij maken gebruik van het volgende aanbod:

Veerkieker

Wortels en vleugels

Wij organiseren op school:

Een leerlingenraad

Wij betrekken het dorp bij de school door:

Stukjes in de Kermobri te schrijven

Daar waar het kan, dorpsgenoten te betrekken bij de school als hulp oma/ouder of bij activiteiten bijvoorbeeld.

Bovenstaande methodieken, materialen en activiteiten sluiten nauw aan bij onze visie op onderwijs en burgerschap en bij onze wereldbeschouwing.

Schoolklimaat

Iedere dag werken wij aan een sterk pedagogisch schoolklimaat. De afspraken die wij hierover maken zijn duidelijk herkenbaar terug te zien in de groepen. Onze leerlingen en leraren kennen deze afspraken. Als school doen wij er alles aan om onze leerlingen, ouders en leraren een veilige omgeving te bieden. Regelmatig peilen wij dan ook de gevoelens rond tevredenheid en veiligheidsbeleving.

Onze leraren kennen de principes zoals we die in dit document hebben beschreven en onderschrijven de uitgangspunten.

De leraren kennen de leerdoelen zoals die bij ijkpunt 2 en 3 zijn vastgesteld en bieden deze planmatig aan.

Wij zijn van mening dat de visie van onze school op onderwijs (zie pagina 3) nauw aansluit op de wijze waarop wij invulling geven aan burgerschapsonderwijs.

Wij geven ruimte aan diversiteit. Leerlingen uit andere culturen bezoeken onze school. Wij werken er aan om kansengelijkheid te bevorderen.

Met onze leerlingen oefenen wij in sport- en spelsituaties aan incasseringsvermogen, omgaan met winnen en verliezen, samenwerken.

Onze leerlingenraad functioneert als partners in de beleidskeuzes die wij als school maken waar mogelijk. Onze leerlingen doen er toe.

Resultaten

Wij hebben inzicht in de wijze waarop onze leerlingen zich ontwikkelen. Hiervoor gebruiken wij Cito leerling in beeld. In groep 8 van de basisschool wordt de lep-eindtoets afgenomen. Dit kan een heroverweging op het schooladvies opleveren.

Met Cito Leerling in Beeld wordt duidelijk hoe een leerling zich ontwikkelt in de breedste zin. Wij gaan na op welke wijze de doelen in ons burgerschapsonderwijs gehaald worden.

Resultaten van ons burgerschapsonderwijs presenteren wij in de jaarlijkse zelfevaluatie. Wij oriënteren ons op landelijke referentiepunten om uitspraken te kunnen doen over ons burgerschapsonderwijs.

Vanaf het schooljaar 2022-2023 maken wij gebruik van het complete pakket van cito Leerling in Beeld.

Cognitieve ontwikkeling is belangrijk, maar natuurlijk wil je óók weten of je leerlingen lekker in hun vel zitten. Hoe is de sfeer in de groep? Is er sprake van pestgedrag? Dit zijn belangrijke vragen die je door eigen observaties niet altijd voldoende kunt beantwoorden. Met ons instrument Sociaal-emotioneel functioneren krijg je een goed beeld van elke leerling. Ook van leerlingen die minder aandacht vragen.

Onderdeel van Leerling in beeld

Het instrument Sociaal-emotioneel functioneren is onderdeel van het brede én diepe aanbod van Leerling in beeld, het leerlingvolgsysteem voor primair en speciaal onderwijs.

Hoe werkt het?

Het instrument bestaat uit digitale vragenlijsten voor leerkrachten én leerlingen. Omdat zowel de leerling als de leerkracht vragenlijsten invullen, kun je een gesprek aangaan over de signaleringen. Hoe staan de leerlingen er zelf in en komt dat overeen met hoe je er als leerkracht naar kijkt? Dat bevordert het eigenaarschap. Soms is een gesprek niet nodig en wil je direct aan de slag met een leerling of een groep. In dat geval kun je de tips uit de handreiking gebruiken. Desgewenst kan voor een enkele leerling besloten worden tot nader onderzoek. Voor officiële diagnostiek is dit instrument niet geschikt.

Over het instrument

Leerkrachtvragenlijst groep 3 t/m 8

- 27 stellingen, 4 categorieën
- Invultijd: 3 minuten per leerling

Leerlingvragenlijst groep 5 t/m 8

- 2 taken met 27/28 stellingen, 8 categorieën
- Invultijd: 5 à 10 minuten per taak

Dit breng je in beeld

Het instrument geeft inzicht in het zelfbeeld, welbevinden en het sociale gedrag van leerlingen. In de rapportages vind je signaalscores voor de volgende categorieën:

Leerlingvragenlijst

veilige leeromgeving*
sociaal zelfbeeld
cognitief zelfbeeld
schoolbeleving
gevoel van sociale veiligheid
pro-sociaal gedrag
afwezigheid pestgedrag
gedrag tijdens de les

Leerkrachtvragenlijst

pro-sociaal gedrag
afwezigheid pestgedrag
gedrag tijdens de les
Zelfvertrouwen

Professionalisering

Onze leraren kennen de uitgangspunten en leerdoelen van ons burgerschapsonderwijs en kunnen deze overbrengen op onze leerlingen.

In ons team zitten specialisten op het gebied van: ??

In een open sfeer en in onderling vertrouwen werken wij aan een sterk schoolklimaat.

Wanneer er nieuwe leerkrachten worden aangesteld, dan wordt er een plan gemaakt voor het volgen van de cursus “Kanjertraining”.

Kwaliteitszorg

Dit beleidsstuk is terug te vinden bij OP1 Aanbod / Burgerschap in de kwaliteitszorg.

Periodiek gaan wij na of ons beleid bijstelling vraagt.

Dit document sluit aan bij bestuurlijke uitgangspunten en bij de visie van de school.

Als bijlage 6 voegen wij de uitkomsten van de QuickScan burgerschap bij.

Ieder jaar presenteren wij de voortgang van ons burgerschapsonderwijs in de zelfevaluatie.

Verbinding

Onze school staat middenin de samenleving en in ons dorp.

Activiteiten doen wij waar mogelijk met maatschappelijke partners. Wij realiseren ons dat wij onderdeel uitmaken van een grotere wereld die nog ontdekt moet worden door onze leerlingen. Wij realiseren ons daarbij onze verantwoordelijkheid.

Burgerschap is in toenemende mate van belang. De maatschappij vraagt ons hoe we dit doen en daarom presenteren wij in onze publicaties, beleidsstukken en websites de vorderingen die wij maken.

Wij zijn kritisch op ons werk en houden ons zelf jaarlijks een kwaliteitsspiegel voor. We gaan ieder jaar na of we de afgesproken dingen doen en of we die goed doen.

Bestuur en inspectie nemen kennis van ons werk.

Bibliografie

Curriculum.nu. (2019, Oktober 10). *Curriculum.nu*. Opgehaald van Curriculum.nu:
<https://www.curriculum.nu/downloads/>

van der Laan, A., Kampman, L., & Gelinck, C. (2021). <https://www.slo.nl/@19706/handreiking-burgerschap-funderend/>. Opgehaald van www.slo.nl.

Bijlagen

1. Kerndoelen Burgerschap

Wetsartikel		Bouwstenen
a. <i>Respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens, en het handelen naar deze basiswaarden op school.</i>		1. Vrijheid en gelijkheid 3. Democratische cultuur 6. Solidariteit
Toelichting - De basiswaarden die genoemd worden in de wet, komen terug in bouwsteen 1 en 6. - Het handelen naar deze basiswaarden past binnen bouwsteen 3. Binnen deze bouwsteen verkennen leerlingen de waarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit en de spanning daartussen.		
Burgerschapsrelevante kerndoelen		
PO kerndoelen		
OJW 37	De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemene aanvaarde waarden en normen.	
NL 3	De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend van karakter is en leren met argumenten te reageren.	
NL 6	De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en andere instructieve teksten, en bij systematisch geordende bronnen, waaronder digitale bronnen	
NL 7	De leerlingen leren informatie en meningen te vergelijken en te beoordelen in verschillende teksten.	
NL 8	De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het schrijven van een brief, een verslag, een formulier of een werkstuk. Zij besteden daarbij aandacht aan zinsbouw, correcte spelling, een leesbaar handschrift, bladspiegel, eventueel beeldende elementen en kleur.	

Wetsartikel	Bouwstenen
b. <i>De sociale en maatschappelijke competenties die de leerling in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan de pluriforme, democratische Nederlandse samenleving.</i>	1. Vrijheid en gelijkheid 2. Macht en inspraak 3. Democratische cultuur 4. Identiteit 5. Diversiteit 6. Solidariteit 7. Digitaal samenleven
Toelichting • Dit wetsartikel is het meest veelomvattend. Bij de sociale en maatschappelijke competenties gaat het om kennis, vaardigheden en attitudes. • Bijdragen aan de democratische, pluriforme Nederlandse samenleving vraagt onder meer kennis over de basiswaarden (bouwsteen 1 en 6), over identiteit en diversiteit (bouwsteen 4 en 5), over de werking van de democratische rechtsstaat (bouwsteen 2) en het kritisch omgaan met media-inhouden en andere bronnen (bouwsteen 7). • Ook vraagt het van leerlingen dat ze standpunten kunnen onderbouwen en om kunnen gaan met standpunten van anderen (bouwsteen 3).	
Burgerschapsrelevante kerndoelen	
PO kerndoelen OJW 36 De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger. OJW 37 De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemene aanvaarde waarden en normen. OJW 38 De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit. NL 3 De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend van karakter is en leren met argumenten te reageren. NL 6 De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en andere instructieve teksten, en bij systematisch geordende bronnen, waaronder digitale bronnen. NL 7 De leerlingen leren informatie en meningen te vergelijken en te beoordelen in verschillende teksten. NL 8 De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het schrijven van een brief, een verslag, een formulier of een werkstuk. Zij besteden daarbij aandacht aan zinsbouw, correcte spelling, een leesbaar handschrift, bladspiegel, eventueel beeldende elementen en kleur.	

Wetsartikel	Bouwstenen
c. <i>Het bijbrengen van kennis over en respect voor verschillen in godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid en ook de waarde dat gelijke gevallen gelijk behandeld worden.</i>	1. Vrijheid en gelijkheid 4. Identiteit 5. Diversiteit 6. Solidariteit
Toelichting • Kennis over en respect voor verschillen past bij de bouwstenen over identiteit en diversiteit (bouwsteen 4 en 5). • Gelijke gevallen gelijk behandelen past bij bouwsteen 1 (vrijheid en gelijkheid), en komt ook terug in de bouwsteen over solidariteit (bouwsteen 6).	
Burgerschapsrelevante kerndoelen	
PO kerndoelen OJW 37 De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemene aanvaarde waarden en normen. OJW 38 De leerlingen leren hoofd zaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit.	

Wetsartikel	Bouwstenen
<i>Het bevoegd gezag creëert een omgeving waarin leerlingen worden gestimuleerd actief te oefenen met de omgang met en het handelen naar deze waarden.</i>	1. Vrijheid en gelijkheid 2. Macht en inspraak 3. Democratische cultuur 4. Identiteit 5. Diversiteit 6. Solidariteit 7. Digitaal samenleven
Toelichting De zeven uitgewerkte bouwstenen zijn te vinden op: slo.nl/publish/pages/17704/bouwstenen_burgerschap.pdf. Per bouwsteen vind je voor de onderbouw en de bovenbouw po en de onderbouw vo wat de leerlingen kunnen leren.	
Burgerschapsrelevante kerndoelen	
PO kerndoelen OJW 37 De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemene aanvaarde waarden en normen. OJW 38 De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit. NL 3 De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend van karakter is en leren met argumenten te reageren. NL 6 De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en andere instructieve teksten, en bij systematisch geordende bronnen, waaronder digitale bronnen NL 7 De leerlingen leren informatie en meningen te vergelijken en te beoordelen in verschillende teksten. NL 8 De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het schrijven van een brief, een verslag, een formulier of een werkstuk. Zij besteden daarbij aandacht aan zinsbouw, correcte spelling, een leesbaar handschrift, bladspiegel, eventueel beeldende elementen en kleur.	

2. Bouwstenen

Kern democratie (bouwstenen 1-3)

Het leren over de democratische rechtsstaat is uitgewerkt in drie bouwstenen.

- Bouwsteen 1: Vrijheid en gelijkheid
- Bouwsteen 2: Macht en inspraak
- Bouwsteen 3: Democratische cultuur

Deze bouwstenen belichten elk een ander aspect van de democratie, maar moeten nadrukkelijk in samenhang worden gezien. Bouwstenen 1 en 2 hebben daarbij een sterke kenniscomponent.

De derde bouwsteen biedt vooral ruimte voor het toepassen van burgerschapsvaardigheden. Het gaat hierbij dan ook niet slechts om 'leren over', maar ook leren door te ervaren, te ondergaan en toe te passen.

Kern diversiteit (bouwstenen 4-6)

De kern diversiteit kent ook drie bouwstenen.

- Bouwsteen 4: Identiteit
- Bouwsteen 5: Diversiteit
- Bouwsteen 6: Solidariteit

Bouwsteen 4 gaat uit van de vrijheid van ieder individu en van elke groep om een eigen identiteit te hebben en/of te ontwikkelen. Het leren over diversiteit of pluriformiteit is uitgewerkt in de bouwsteen 5. Deze twee bouwstenen zetten de feitelijke kennis 'klaar', en bieden mogelijkheden om daarop te reflecteren (wat betekent dat voor mij?). De derde bouwsteen, over 'Solidariteit' gaat om mogelijkheden voor het toepassen van burgerschapsvaardigheden en roept dus op om te handelen. Voor deze drie bouwstenen, meer in het bijzonder voor 4 en 5, geldt dat zij samenhangen.

Digitaal Samenleven (bouwsteen 7)

Het gaat bij deze bouwsteen over de invloed van de digitalisering op burgerschap en over het bespreken van maatschappelijke kwesties rond burgerschap in de digitale (online) wereld. Denk aan aspecten zoals; rechten, regels en verantwoordelijkheden in de digitale (online) wereld.

3. Bijlage 3 Blink Wereld en burgerschap
4. Bijlage 4 Kanjertraining-analyse-burgerschapsvorming
5. Bijlage 5 VVN doorlopende leerlijn
6. Bijlage 6 Quicksan burgerschap